

Kendelse

afsagt den 22. oktober 2024

Sag nr. 2024-01828

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1] og
Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og
professor [Klager 3]

mod

DR

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1], Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og professor [Klager 3] har klaget til Pressenævnet over et nyhedsindslag i TV Avisen, bragt den 10. oktober 2023 kl. 18.30 på DR1, idet de mener, at god presseskik er tilsidesat.

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1], Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og professor [Klager 3] har klaget over, at overskrifterne er misvisende, og at indslaget indeholder ukorrekt information, som ikke er blevet berigtiget.

1 Sagsfremstilling

Den påklagede udsendelse

DR bragte den 10. oktober 2023 kl. 18.30 et nyhedsindslag i TV Avisen på DR1 af en varighed på 2 minutter og 39 sekunder.

Af udsendelsen fremgår følgende:

[Tidskode: 00.00-02.39]

Der vises optagelser af nyhedsværten. På skærmen vises en tekstboks med teksten: ”PRESSET SUNDHEDSVÆSEN Knætræning kan udsætte eller erstatte operation”. Herefter vises en tekstboks med teksten: ”Ikke behov for operation efter fysioterapi 9 ud af 10”.

Nyhedsvært: ”Træning i stedet for operation af gigtpatienter kan spare det hårdt pressede sundhedsvæsen for både operationer og penge. På Næstved-Slagelse

sygehuse viser et forsøg nemlig, at 9 ud af 10 af dem, der var henvist til vurdering af behov for kunstigt knæled, ikke havde behov for det minimum 6 måneder efter at have set en fysioterapeut, så vi er taget med til konsultation."

Der klippes til optagelser af to fysioterapeuter, der har en videokonsultation med en knæpatient.

"Fysioterapeut 1: Pænt goddag.

Knæpatient: Hej.

Speak: Velkommen til konsultation på Slagelse Sygehus.

Fysioterapeut 3: Prøv du at komme op og stå. Og så skal vi lige have indstillet kameraet.

Speak: For knæpatienten her er operationen skiftet ud med online Fysioterapi"

Der vises optagelser af den ene fysioterapeut, som viser knæøvelser.

"Fysioterapeut 1: Når nu du lægger dig ned her, så kan du sætte benene i."

Der vises optagelser af knæpatienten, der laver knæøvelser på sofaen.

"Speak: Og selv om det giver lidt besværligheder så synes både patient og fysioterapeut, at det er smart.

Fysioterapeut 1: Hvad synes du?

Knæpatient: Jeg gør det så godt jeg kan.

Fysioterapeut 1: Og jeg synes, du gør det glimrende."

På skærmen vises en tekstboks med teksten: "[Person 1] Knæpatient"

"Knæpatient: Jamen jeg synes det er rart at sidde herhjemme og gøre det, det synes jeg. Det kan jeg godt forsætte med.

Speak: Og det er ikke bare smart, men også effektivt.

Fysioterapeut 1: Og starte stille og rolig og lige mærk efter om du har balancen.

Speak: Onlinekonsultationen er nemlig en del af et netop afsluttet forskningsforsøg fra Næstved-Slagelse Sygehus, som har givet pæne resultater."

Der klippes til optagelser af interview med [Person 2]. På skærmen vises en tekstboks med teksten: "[Person 2] Professor i træning og sundhed, Næstved-Slagelse Sygehus".

"[Person 2]: Selv blandt mennesker, der er meget påvirkede af slidgigt, det vi i dag kalder artrose, så kan vi faktisk se, at to ud af tre, kan skubbe deres operation mindst 2 år, og selv hvis de endte med at få en operation, så kan de faktisk komme sig hurtigere efterfølgende"

Der klippes tilbage til optagelser af videokonsultationen.

”Speak: Derfor skal online træning nu gøres til et permanent tilbud til gigt-patienter i hele region Sjælland. Noget cheflægen håber, kan hjælpe på hans og andre hårdt pressede afdelinger.

Der vises optagelser af et interview med [Person 3]. På skærmen vises en tekst boks med teksten: ”[Person 3] Cheflæge, Ortopædkirurgisk afdeling Næstved-Slagelse”.

”[Person 3]: Man kan håbe på, at vi opererer færre patienter, som måske giver plads til nogle andre, som venter et andet sted i regionen eller i landet. Man kan også håbe på, at jeg et eller andet sted kan bruge nogen af pengene på noget andet. Det kunne være træning, det kunne være nye former for behandling.”

Der klippes tilbage til optagelser af videokonsultationen.

”Speak: Og der er flere årsager til, at mere træning er win-win for et presset sundhedsvæsen”

Der vises optagelser af interview med [Person 4]. På skærmen vises en tekstboks med teksten: ”[Person 4] Professor i Sundhedsøkonomi, SDU”.

”[Person 4]: Det ene er, at man sparer nogle personaleressourcer. Det andet er, at man sparer nogle penge, og det tredje er, at man reducerer nogle patientrisici, altså det er altid farligere, eller der er i hvert fald en vis risiko ved operationer, som der ikke er ved træning.”

Der klippes tilbage til optagelser af videokonsultationen. På skærmen vises en tekstboks med teksten: [Person 1] knæpatient”.

”Speaker: Selv om patienten her stadig har til gode at se resultaterne, lever optimismen.

Knæpatient: Jeg håber det kun kan gøre det bedre.

Fysioterapeut 1: Vi ses på tirsdag i hvert fald. Ha det godt. Hej.

Knæpatient: I lige måde.

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1], Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og professor [Klager 3] [Herefter benævnt ”Klagerne”, *Pressenævnet*] klagede den 29. november 2023 til DR, som den 31. januar 2024 afviste klagen. Klagen over DRs afvisning er modtaget i Pressenævnet den 1. februar 2024.

2 Parternes synspunkter

2.1 Klagers synspunkter

Retlig interesse

Klagerne har anført, at sagen bør behandles af Pressenævnet, og har i den forbindelse anført, at omtalen og nyhedsindslaget er af væsentlig betydning for offentligheden, da der findes et

stort antal personer, der lider af slidgigt i knæene, og fordi sundhedsvæsenet ifølge indslaget er under et stort pres, hvilket understreges af, at indslaget også indeholder en kommentar fra en sundhedsøkonom, hvorfor der også er et samfundsmæssigt perspektiv på sagen.

Indslaget foranledigede kommentarer fra både Gigtforeningens direktør, som i et nyhedsbrev den 10. oktober 2023 udtalte sig om den undersøgelse, der lå til grund for DRs indslag og fra politiker [Person 5], forhenværende sundhedspolitisk ordfører fra Venstre, som på LinkedIn – dagen efter indslaget blev bragt – skrev, at ”Det er jo fantastisk, hvis mange operationer kan undgås”.

Klagerne har videre anført, at indslaget således kan være medvirkende til opinionsdannelse og politisk beslutningstagen på regionalt og nationalt niveau, og at der således ikke kan herske tvivl om, at indslaget havde væsentlig samfundsmæssig interesse.

Korrekt information, overskrifternes dækning og berigtigelse

Klagerne har anført, at nyhedsindslaget omhandler et forskningsforsøg på Slagelse Sygehus, og at hovedbudskabet i indslaget er, at operation for slidgigt i knæ kan undgås, hvis man i stedet vælger fysioterapi.

Klagerne har anført, at den overskrift, der blev bragt sammen med indslaget ”*Knætræning kan udsætte eller erstatte operation*” samt det tilhørende banner med teksten ”*Ikke behov for operation efter fysioterapi: 9 ud af 10*”, er ukorrekt og misvisende. Klagerne har anført, at overskrifterne giver det fejlagtige indtryk, at patienterne i udgangspunktet havde behov for operation, og at fysioterapien således fjernede dette behov. Dette er imidlertid ikke korrekt, og der er intet i den publicerede forskning, der støtter dette, heller ikke i den forskning, der blev udført i Slagelse, og overskrifterne har derfor karakter af fri fantasi.

Klagerne har med henvisning til den korrespondance, de havde med DR efter indslaget var bragt, anført, at DR i indslaget sætter lighedstegn mellem operation og henvisning til kirurg, og har i den forbindelse anført, at det kan skyldes manglende kendskab til arbejdsgangen forud for beslutning om at indsætte en knæprotese.

Klagerne har om arbejdsgangen herefter oplyst, at en praktiserende læge, der ser en patient med knæsmerter, ofte vil henvise patienten til en vurdering hos en ortopædkirurg. Kun i de tilfælde, hvor symptomer, røntgenbilleder og patientens generelle forhold peger i retning af behov for operation, vil operation blive tilbudt. Det betyder, at der på de fleste ortopædkirurgiske afdelinger opskrives langt færre patienter, end der henvises. Andelen af opskrevne patienter kan være så lav som 10% - altså 9 ud af 10 patienter sorteres fra af kirurgen og har således slet ikke behov for operation.

Klagerne har i den forbindelse videre anført, at de patienter, der i indslaget ikke fik behov for operation efter besøg hos fysioterapeut, antageligt heller ikke havde noget behov i udgangspunktet. Derfor er det svært misvisende at konkludere noget om andelen af undgåede operationer. Klagerne har videre bemærket, at DRs manglende kendskab til arbejdsgangene ikke fritager mediet for ansvar, ligesom det ikke er en undskyldning for selvopfundne konklusioner.

Klagerne har hertil videre bemærket, at det svarer til, at DR havde lavet en exit-poll fra Føtex, hvor måske kun 1% ville have et ønske om at se en ortopædkirurg efter sit indkøb og herefter skrev i en overskrift, ”Ikke behov for operation efter besøg i Føtex: 99 ud af 100; Indkøb kan udsætte eller erstatte operation”? Klagerne har videre bemærket, at eksemplet, på trods af absurditeten, er sammenligneligt med nyhedsindslaget, hvilket klagerne gjorde DR opmærksom på i håb om, at mediet ville indgå i en dialog.

Oplysningerne i indslaget er skadelige for patienter, der er skrevet op til en operation, da de fejlagtige oplysninger kan motivere disse patienter til at gennemgå endnu flere måneders smerte og handicap i et håb om at være blandt de 9 ud af 10 patienter, hvor operation kan undgås. Indslaget med det vildledende indhold kan endvidere medføre en bredere skadelig effekt, hvis det påvirker sundhedspolitiske beslutninger, og disse potentielle skadevirkninger burde have medført et grundigt faktatjek fra DRs side.

Klagerne har herudover anført, at de er bekendt med, at professor [Person 2], hvis forskning blev refereret i udsendelsen, efter indslaget blev bragt, henvendte sig til den journalist, der var ansvarlig for indslaget. Klagerne har i den forbindelse henvist til, at følgende uddrag af en korrespondance, de har haft med [Person 2]:

”Vores studie har ikke direkte undersøgt om man kan udsætte eller undgå operation. Men det viste, at man kan udsætte behovet for at blive undersøgt af ortopædkirurgen, hvilket jo også kan medføre en effektivisering af vores sundhedssystem, fordi patienter der har brug for det hurtigere kan komme til kirurgen. Det har vi gjort journalisten opmærksom på efter vi så nyhedsdækningen og faktisk skrevet til hende, at vi mener, at de bør ændre teksten så det reflekterer undersøgelsen og at vi er uenige i fremlægningen”.

Klagerne har hertil bemærket, at disse oplysninger er i direkte modstrid med det af DR oplyste, og at der derfor er grund til at betvivle, at DR har kontaktet den redaktion og den journalist, der har været ansvarlig for indslaget.

Klagerne har anført, at DR burde have efterkommet dette ønske om berigtigelse i en sag af så stor samfundsmæssig interesse med konsekvenser for svage patienter og den fremtidige politik på området.

2.2 DRs synspunkter

Retlig interesse

DR har indledningsvist anført, at klagerne ikke er direkte eller indirekte omtalt i programmet, og at de således ikke har retlig interesse. DR har i den forbindelse – med henvisning til Pressenævnets årsberetning 2022, videre anført, at det forhold, at klagerne har generel faglig eller politisk interesse i emnet ikke ændrer herpå.

DR har i forhold til vurderingen af, om klagerne har udvidet retlig interesse, anført, at det forhold, at der i indslaget medvirker eksperter, som perspektiverer sagen i forhold til

samfundsøkonomien, indebærer efter mediets opfattelse ikke, at sagen har så væsentlig samfundsmæssig interesse, at klagerne har udvidet retlig interesse i forhold til at kunne klage til Pressenævnet.

DR har videre anført, at der efter mediets opfattelse er tale om, at klagerne har misforstået indslaget, herunder værtens oplæg, eller også, at der er tale om en form for intern faglig uenighed, som efter DRs opfattelse ikke har en så væsentlig samfundsmæssig interesse, at klagerne har udvidet retlig interesse. DR har i den forbindelse henvist til en række kendelser fra Pressenævnet, hvor retlig interesse blev afvist.

DR har herudover anført, at der er tale om et kort nyhedsindslag, der omtaler resultaterne af et forskningsprojekt, og at professoren bag forskningsprojektet i den forbindelse interviewes.

I forhold til klagernes bemærkninger om, at indslaget gav anledning til debat, har DR anført, at klagerne ikke har fremsendt dokumentation for den nævnte efterfølgende omtale af Gigtforeningen eller politiker [Person 5] og hermed heller ikke har dokumenteret, at denne omtale refererede til DRs omtale af forskningsprojektet. Det forhold, at andre parter efterfølgende deltager i en offentlig debat, som indgår i indslaget, medfører efter mediets opfattelse således ikke, at klagerne har udvidet retlig interesse i sagen.

Korrekt information, overskrifternes dækning og berigtigelse

DR har indledningsvist anført, at indslaget omhandler et forskningsprojekt på Næstved-Slagelse Sygehuse, som gik ud på, at patienter med slidgigt fik tilbudt et otte ugers træningsforløb hjemmefra, vejledt af en fysioterapeut over video. Ifølge professor [Person 2], der stod bag forskningsprojektet, var konklusionen, at efter at have gennemført træningsforløbet, at 9 ud af 10 patienter, som var henvist til ortopædkirurgi for vurdering af behov for operation, ikke havde behov for at konsultere kirurgen i mindst seks måneder efterfølgende.

I indslaget medvirker blandt andre [Person 2], der er professor i træning og sundhed ved SDU og ansat ved Næstved-Slagelse Sygehuse og [Person 3], der er cheflæge på Ortopædkirurgisk afdeling på samme sygehus, samt [Person 4], der er professor i sundhedsøkonomi ved SDU.

DR har om de to tekstbokse, der ses på skærmen ved indledningen af nyhedsindslaget ”*Presset sundhedsvæsen. Knætræning kan udsætte eller erstatte operation*” og ”*Ikke behov for operation efter fysioterapi: 9 ud af 10*”, anført, at tekstboksene kan sammenlignes med artiklers overskrifter og underrubrikker.

DR har videre anført, at formuleringen af tekstboksene ligger inden for mediets redigeringsret, da det samlede indtryk giver et retvisende billede. Herudover er tekstboksene en sammenfatning af indslagets indhold, og de kan ikke tage højde for nuancer og detaljer af det emne, der behandles i indslaget. Samtidig med, at overskrifterne vises på skærmen, præciseres det af programmets vært, at patienter ”der var henvist til vurdering af behov for

kunstigt knæled, ikke havde behov for det minimum 6 måneder efter at have set en fysioterapeut”. Det fremgår således, at der ikke er tale om 9 ud af 10 patienter, der er henvist til en operation, men derimod patienter, der var henvist til vurdering af behov for operation. Overskrifterne skal således ses i sammenhæng med værtens oplæg.

DR har videre anført, at professor [Person 2] i indslaget siger, at forskningsprojektet har vist, at patienter med slidgigt kan skubbe deres operation i to – tre år, og at cheflæge [Person 3] oplyser, at forskningsprojektet giver dem et håb om, at de kan operere færre patienter og dermed afhjælpe ventelister, ligesom sundhedsøkonom [Person 4] fortæller om de ressourcemæssige fordele, der er ved træning frem for operation. Indslaget konkluderer derfor ikke, at fysioterapi kan erstatte operation, men at 9 ud af 10, der tidligere har været henvist til vurdering af operation, nu kan udskyde eller helt undvære vurderingen af operationen med de perspektiver, det kan have for sundhedssystemet. DR har hertil anført, at der således er dækning for de udsagn, der bliver vist som overskrifter indledningsvist i indslaget, og at oplysningerne i indslaget er efterprøvet tilstrækkeligt.

I forhold til klagers bemærkninger om den mail, professor [Person 2] skulle have skrevet til klagerne, har DR anført, at det ligger inden for mediets redigeringsret at vælge og fravælge materiale og kilder, herunder også forhold, der for klagerne forekommer centrale, så længe det samlede indtryk giver et retvisende billede, og har hertil understreget, at indslaget ikke indeholder ukorrekte oplysninger om forskningsprojektet.

Herudover har DR anført, at det – som anført af klagerne – ikke er korrekt, at DR har givet urigtige oplysninger til Pressenævnet. Det er således korrekt, at DR har haft kontakt med professor [Person 2] som hovedkilde både før, under og efter indslaget.

DR har i forhold til berigtigelse anført, at DR ikke har rettet nogle oplysninger og har anført, at de efterfølgende drøftelser med professor [Person 2], som DR havde med ham efter indslaget blev bragt, ikke vedrørte det pågældende indslag. Kommunikationen drejede sig således ikke om indslaget, og DR har derfor ikke videregivet forkerte oplysninger til Pressenævnet, som anført af klagerne.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Jørn Mikkelsen, Lene Sarup og John Meinert Jacobsen.

Retlig interesse

Det følger af medieansvarslovens § 43, stk. 2, nr. 2, at formanden kan afvise klagerne fra personer, virksomheder mv., der er uden retlig interesse i det påklagede forhold.

Retlig interesse indebærer, at man som person, virksomhed, organisation eller lignende skal være omtalt, afbildet eller på anden måde identificeret i mediet. Det er ikke tilstrækkeligt blot at have interesse i det emne, der er behandlet.

Af forarbejderne til lovens § 43, stk. 2, fremgår, at såfremt en klage er indgivet af en person eller virksomhed mv., som ikke selv er forurettet, kan nævnet optage klagen til behandling på grund af forholdets almene interesse.

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1], Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og professor [Klager 3] er ikke selv omtalt eller afbildet i det påklagede indslag, som indeholder omtale af forskning på deres felt.

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab er en medlemsorganisation, hvor læger med dansk autorisation kan optages, og selskabets formål er blandt andet at fremme ortopædkirurgisk videnskabeligt arbejde og samarbejde så vel nationalt som internationalt. Professor, overlæge, dr.med på Righospitalet, [Klager 1], er formand for foreningen.

Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik optager medlemmer af Dansk Ortopædkirurgisk Selskab, som interesserer sig for behandling med knæ eller hoftealloplastik. Overlæge, dr. med., Ph.D. ved Aalborg Universitetshospital, [Klager 2], er formand for foreningen.

[Klager 3] er professor i ortopædisk kirurgi, overlæge, dr. med. på Rigshospitalet.

På denne baggrund og henset til den samfundsmæssige interesse i den konkrete omtale finder Pressenævnet grundlag for at behandle klagen i forhold til klagerne.

Kompetence

Pressenævnet bemærker, at det følger af medieansvarslovens § 34, at ”*massemediernes indhold og handlemåde*” skal være i overensstemmelse med god presseskik. Det er således mediet og ikke den enkelte journalist, som er part i Pressenævnets sag.

God presseskik

Korrekt information, overskrifternes dækning og berigtigelse

Dansk Ortopædkirurgisk Selskab ved formand [Klager 1], Dansk Selskab for Hofte- og Knæalloplastik ved formand [Klager 2] og professor [Klager 3] har klaget over, at overskrifterne og omtalen er misvisende, og at DR har afvist at berigtige de ukorrekte oplysninger.

Det følger af de vejledende regler for god presseetik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Overskrifter og mellemrubrikker skal i form og indhold have dækning i den pågældende artikel eller udsendelse. Berigtigelse af urigtige meddelelser skal finde sted på redaktionens eget initiativ, hvis og så snart kendskab til fejl af betydning i de bragte meddelelser indgår, jf. punkt A.1, A.6 og A.7.

Pressenævnet bemærker generelt, at redaktøren i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt er berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktørens redigeringsret at undlade at omtale forhold, der for en af parterne eller andre forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe de indholdsmæssige krav til den bragte information iagttages.

Af de to overskrifter, der vises på skærmen ved indledningen af udsendelsen fremgår følgende:

”PRESSET SUNDHEDSVÆSEN Knætræning kan udsætte eller erstatte operation”

Og

”Ikke behov for operation efter fysioterapi 9 ud af 10”.

Samtidig med, at tekstboksene vises, fremgår følgende af nyhedsværtens speak:

”*Nyhedsvært:* ”Træning i stedet for operation af gigtpatienter kan spare det hårdt pressede sundhedsvæsen for både operationer og penge. På Næstved-Slagelse sygehuse viser et forsøg nemlig, at 9 ud af 10 af dem, der var henvist til vurdering af behov for kunstigt knæled, ikke havde behov for det minimum 6 måneder efter at have set en fysioterapeut, så vi er taget med til konsultation.”

[...]

”*[Person 2]:* Selv blandt mennesker, der er meget påvirkede af slidgigt, det vi i dag kalder artrose, så kan vi faktisk se, at to ud af tre, kan skubbe deres operation mindst 2 år, og selv hvis de endte med at få en operation, så kan de faktisk komme sig hurtigere efterfølgende”

[...]

”*[Person 3]:* Man kan håbe på, at vi opererer færre patienter, som måske giver plads til nogle andre, som venter et andet sted i regionen eller i landet. Man kan også håbe på, at jeg et eller andet sted kan bruge nogen af pengene på noget andet. Det kunne være træning, det kunne være nye former for behandling.”

[...]

”*[Person 4]:* Det ene er, at man sparer nogle personaleressourcer. Det andet er, at man sparer nogle penge, og det tredje er, at man reducerer nogle patientrisici, altså det er altid farligere, eller der er i hvert fald en vis risiko ved operationer, som der ikke er ved træning.”

Pressenævnet finder på den ene side, at overskrifterne særskilt kan fremstå misvisende, idet overskrifterne får det til at fremstå som om, at knætræning kan erstatte en operation, hvilket der ikke ses at være dækning for i indslaget.

Pressenævnet finder på den anden side, at nyhedsværtens udtalelser – der vises samtidig med overskrifterne på skærmen – præciserer, at der er tale om, at et forsøg viser, ”at 9 ud af 10 af dem, der var henvist til vurdering af behov for kunstigt knæled, ikke havde behov for det minimum 6 måneder efter at have set en fysioterapeut”.

Pressenævnet finder, at det havde været hensigtsmæssigt, hvis overskrifterne havde været formuleret mere præcist, således at de gav et mere retvisende billede af resultaterne af det omtalte forskningsforsøg.

Pressenævnet finder imidlertid efter en samlet vurdering, at formuleringen af overskrifterne – som de er vist samtidig med værtens udtalelser, hvor resultaterne præciseres – ikke overskrider mediets redigeringsret.

I forhold til indholdet af indslaget finder Pressenævnet, at valget og fravalget af informationer ligger inden for mediets redigeringsret, og Pressenævnet finder således, at det samlede indslag ud fra en presseetisk vurdering giver et retvisende billede. Det kan ikke ændre herpå, at den ene af de eksperter, der udtaler sig i udsendelsen, efterfølgende har været i kontakt med klagerne eller DR. Nævnet udtaler ikke kritik.